

Mark Twain

polgári nevén Samuel Langhorne Clemens, amerikai író, publicista.

Gyermekéveit a Mississippi mellett fekvő Hannibal nevű kisvárosban töltötte, ugyanolyan derűsen és csínytevő módon, mint hősei, Tom Sawyer és Huckleberry Finn. 12 éves volt, amikor apja meghalt: ezzel befejeződött iskolai neveltetése is, munkába kellett állnia. Nyomdászinas lett, tizennyolc éves korától vándor nyomdászsegédként kereste kenyerét, majd hajókalauznak állt a Mississippin. Négy évig, 1861-ig folytatta munkáját, s mint később bevallotta, ebben a rövid időszakban módjában állt megismerkednie mindazokkal az embertípusokkal, akikről csak regényekben és történelmi művekben olvashatunk. Életének ebből a korszakából kölcsönözte írói álnevét is: mark twainnek nevezik a Mississippin a biztonságos hajózást jelentő kétölnyi vízmélységet.

A polgárháború kitörése megbénította a nagy folyó forgalmát, s a fiatal hajókalauz állás nélkül maradt. Pár hétig katonáskodott a déli hadseregben, majd bátyjához csatlakozva Nevadában próbált szerencsét. Az ezüsbányászat és a telekspekuláció azonban nem sikerült, s végül Kaliforniába vándorolt, San Franciscóban és a Hawaii-szigeteken újságíróskodott. Kezdetben hírlapi tárcákat írt, majd anekdotikus történeteket, szatirikus karcolatokat és novellákat. A sikert az 1865-ös Calaveras megye híres ugró békája című burleszk hangulatú elbeszélése hozta meg számára, amellyel egy csapásra az ország legismertebb humoristája lett. Ez az ironikus látásmód egész életén át elkísérte: az élet tökéletlenségeit, képtelenségeit meglátó és ellenállhatatlan derűvel feltáró tréfacsináló volt.

Első sikerei nyomán 1867-ben egy kaliforniai hírlap megbízta, hogy írjon úti leveleket egy amerikai turistacsoport európai és szentföldi útjáról. E levélsorozatból született 1869-ben a Jámbor lelkek külföldön, avagy az új Zarándokok útja című humoros úti beszámoló. A könyv hatalmas összeget jövedelmezett az írónak, s ekkor úgy érezte, megfelelő szinten tudja majd eltartani Olivia Langdont, az elmirai gazdag szénkereskedő leányát, akivel 1870-ben házasodtak össze. Olivia, a művelt nagypolgári családból származó nő azonnal hozzáfogott, hogy a lármás és faragatlan vadnyugati újságírót, a kifejezéseit nem válogató, torzonborz vörös sörényű, hanyag öltözködésű, nyughatatlan fiatalembert minden módon saját úri társaságának tónusához szelídítse.

Írói vonatkozásban ez azt jelentette, hogy az asszony férjének minden kéziratát cenzúrázta, s az illetlen szavakat, mondatokat átíratta. Mark Twain nehezen szokott bele a polgári életbe, de ettől kezdve Buffalóban, majd 1871-től 1891-ig Hartfordban nyílt házat tartott sok vendéggel. 1872-ben elkészült a vadnyugati élményeit megörökítő Nyers élet című útikönyv, majd 1875-ben az Atlantic Monthly folytatásokban közölte az Élet a Mississippin című útirajzot, amely 1883-ban könyv alakban is megjelent. Ez a műve nem humoros-ironikus alkotás, hanem a maga nemében tökéletes kör- és korkép a nagy folyón és partjain nyüzsgő életről.

Az elkövetkező másfél évtized Mark Twain nagy alkotói korszaka, a növekvő hírnév és az anyagi sikeré egyaránt. Világsikert számára két gyerekkönyve hozott, amely saját emlékeiből táplálkozik. 1876-ban készült el a Tom Sawyer kalandjai, majd 1884-ben ennek folytatása, a Huckleberry Finn. Ez utóbbi talán Mark Twain legjobb műve, s az irodalomtudósok szerint az amerikai irodalom legnagyobb pikareszk regénye. 1882-ben, alapos történelmi előtanulmányok után, ismét ifjúsági regényt írt Koldus és királyfi címmel. A középkor és a modern idők külsődleges ellentétét ábrázolta a gyakran burleszkbe hajló 1889-es Egy jenki Artur király udvarában című regényében.

Az 1893-as gazdasági válság az írókat is magával sodorta, egy sikertelen vállalkozás után csődbejutott, de elhatározta, hogy visszafizeti hitelezőinek a veszteséget. Világ körüli felolvasóútra indult, s ennek során 1899. március 25-én Budapesten is tartott felolvasást. Az út eredményes volt, adósságait kifizette, újra vagyonos lett, de az előadó-körút során készült Az Egyenlítő körül című 1897-es útikönyvében az élete utolsó évtizedére annyira jellemző keserűségnek számos nyoma megtalálható.

Hazatérése után több csapás is érte: előbb legkedvesebb lánya, Susy halt meg agyhártyagyulladásban, majd nem sokkal utána elhunyt felesége is. A korszak korrupciója, a századforduló gyarmatosító háborúi egyre komorabbá és pesszimistábbá tették. Utolsó írásában, az 1898-as Mi az ember? és A titokzatos idegen című értekezéseiben az embert gonosz, ostoba és káros lénynek nevezte, amely mocsokban kezdődik és bűzben végződik.

Mark Twainnek viszont megadatott a csoda, hogy egy ritka természeti jelenség, a Halley-üstökös feltűnése keretezte életét: 1835-ben vele érkezett e világra, s 1910. április 21-én vele távozott az élők sorából.